

"När de odödliga gudarna vill straffa en brottsling, händer det att de ger honom framgång och ostrafflighet till en tid, för att slaget sedan skall drabba desto hårdare."

Gaius Julius Caesar 100-44 F

LANDSFÖRRÄDAREN

Corfitz Ulfeld - en livskurva med svindlande höjder, djupa dalar, förnedring och undergång.

Caesars bevingade ord har varit och kommer alltid att vara lika aktuella. Säkert kan Corfitz Ulfeld i sin himmel bekräfta dem. Hans livskurva beskrev svindlande höjder och djupa dalar. Till sist, likt ett jagat djur, utandades denne Judas sin sista suck vid floden Rehn.

En del av Ulfelds "framgång och ostrafflighet" svarade den svenske kungen Karl X Gustav för, men inte heller dennes gärningar skulle förbli ostraffade.

Efter det Ulfeldt sopat Danmarks stoft av sina fötter fick han fristad och upphöjelse i det svenska etablissemanget. En för den svenska saken mera hängiven intrigant fanns nog inte vid den här tiden. Intrigerna gällde hans danska fädernesland. År efter år arbetade han för att uppvigla den svenska regeringen mot Danmark. Hans ord föll i god jord mån när Karl Gustav blivit kung i Sverige. "Kaka söker maka", här uppstod en konstellation av två människor, av samma skrot och korn. Det gemensamma var, att ord och avtal inte behövde räcka längre än för stunden.

Det är därför ingen tillfällighet att Ulfeld sattes in som huvudman vid fredsförhandlingarna i Taastrup och Roskilde. Ulfeld förhandlade inte bara på den svenske kungens vägnar, utan framför allt på sina egna, mot det fädernesland han nu hatade av hela sitt hjärta. Den delen av resultatet, som innebar, att en tredjedel av det danska folket blev motsträviga och ovilliga "svenskar" bekymrade honom föga.

Som framgår av artikel 24 i fördraget fick skånske adelsmannen, svenska geheimerådet och landsförrädaren Corfitz Ulfeld fullt betalt för sina mödor för att nu, i februari 1658, och i det förgångna ställa sig på svenskarnas sida mot sitt gamla fädernesland. Genom fredstraktatens särskilda bestämmelser, skulle han nämligen återfå allt löst och fast gods som han förlorat i sitt hemland, på grund av stämplingar han gjort sig skyldig till. Man kan med fog ha den meningen, att Ulfeld offrade allt för att tillfredsställa sin egen hämndgirighet och bitterhet mot sitt forna fädernesland.

Ulfelds iver att tjäna svenske kungen blev heller inte obelönad. Det räckte inte med vad artikel 24 i traktaten utlovade. Därutöver bör särskilt nämnas, att han även fick svenske kungens "donation" på landsdomaren Jörgen Seefelds på Ringsted Kloster stora bibliotek. Detta rov av "de svenske" var kanske det som uppväckte det största deltagandet, från dem som iakttog vad svenskarnas skövlingar i Danmark innebar. Biblioteket var nämligen Danmarks största och dyrbaraste i privat ägo. Det som efter Ulfelds plundring återstod av Seefelds

bibliotek "skänktes" av svenske kungen på hösten 1658 till hovrådet Peter Julius Coyet! Enligt uppgifter lär enbart denna del av Seefelds bibliotek ha uppgått till mellan 4000 till 5 000 volymer.

Bakom svenske kungens frikostiga "donation" ligger avgrunder av mänsklig förnedring. Genom "donationen" godkände svenske kungen ren stöld, iscensatt och utövad av det svenska geheimerådet. Det har nämligen sagts, att bakom Ulfelds rov av Seefelds egendom låg rent personliga hämndmotiv i kombination med Ulfelds pekuniära fordringar mot Seefeld. Även Ulfelds plundring av Otto Krag på Egeskov bibliotek anses ha varit en ren hämndakt från Ulfelds sida. Liksom andra innehöll även detta bibliotek en myckenhet av värdefull äldre litteratur.

Efter fredsslutet i Köpenhamn skickades Seefelds, Krag och Ulfelds egna bibliotek till hans nyinköpta gård i Malmö.

I början av kriget gick Ulfeld snabbt till verket, ty så snart svenskarna satte sin fot på Själlands jord vid Vordingborg, skickade han polske överstelöjtnanten Stanislaus till Ringsted Kloster för att hålla uppsikt över Seefelds boksamlingar. Något senare skickade han även sin son Kristian till Ringsted, vilken tog hand om större delen av biblioteket och förde det till faderns gård Bavelse.

Därjämte utökades Ulfelds redan enorma förmögenhet med omkring 900 gårdar i Skåne! - och därtill erhöll han Sölvesborgs slott och län! med alla dess "herrligheter och rättigheter". Genom fördelaktiga köp kunde han dessutom utöka sina skånska gods innehav med Torup, Bosjöklöster och Gladsax från den genom Alunbruket ruinerade Joachim Beck.

I en framtid skulle ugedagsbönderna i Sölvesborgs län få lära känna denne herreman. Slottet skulle nämligen byggas om till en herremansborg, värdig "greffue aff Wllfeldt". Här skulle rättslösa bönder från Sölvesborg i söder till Småland i norr stupa under omänskligt hårt arbete och begravas som oskäliga kreatur. Inte heller det skulle komma att bekymra denne man. Han tillhörde ju nu den svenska herremansklassen och hans förläningsfolk hörde till de besegrade, hans före detta egna landsmän. Slottsherren själv och hans svenska gelikar, stod ovanför den lag som gällde för det besegrade folket.

Som belöning för sitt stora förtroende fick Ulfeld även svenske kungens uppdrag att mottaga hyllningarna av invånarna i de med våld annekterade landskapen. Det kan synas underligt, att Karl X Gustav kunde få ett sådant förtroende för denne överlöpare. Steget brukar ju inte vara långt mellan det första förräderiet till det andra. Men man kan se det som en förening mellan två helt skrupelfria och fräcka profitjägare med gemensamma bakgrunder med egna egoistiska motiv.

Mellan det första och andra förräderiet är det som det sagts inte så långt. Från berömmelse och svindlande höjder till förnedring och ny landsflykt, ja - det blev Ulfelds verklighet i och med den för svenskarna ofördelaktiga vändningen av det andra danska kriget. Sedan Ulfeld och hans hustru tagit till flykten från Malmö i juli 1660, tog svenska staten hela hans egendom i beslag. En del av lösöret erhöll

makarna Ulfelds barn, medan de stulna biblioteken, som tillföll svenska kronan, skickades till Stockholm i slutet av 1661.

Genom detta berikades svenska staten i betydande grad, med avseende på värdefull och sällsynt litteratur. Bland Ulfelds egna böcker fanns dessutom många dyrgripar, som anskaffats av Ulfelds fader, rikskanslern Jacob Ulfeld under dennes resor i Medelhavsländerna, Tyskland och Nederländerna.

Det mesta som nu finns kvar av de Ulfeldska biblioteken i Sverige härstammar ur Seefelds stora boksamlingar. I Kungliga Biblioteket förvaras ett stort antal gamla danska handskrifter och tryckta böcker från dessa samlingar. Även Lunds Universitetsbiblioteks och Botaniska Museets i Uppsala samlingar bör nämnas i detta sammanhang.

Det är svårt att bland alla dessa dyrgripar peka ut speciella sådana, men varför inte som exempel Naestveds Bys Laugbog och fyra stycken oersättliga isländska handskrifter, som Seefeld erhölet 1656 av biskopen i Skálholt, Brynjólfur Sveinsson samt en av Konungasagorna och Olav den Heliges saga med flera, med flera.

Det erfordras ett ingående studium av vad denne man egentligen gjorde sig skyldig till mot Danmark och mot Skåneland, för att man skall få den verkliga bakgrunden till svenske kungens tidiga planer på ett angreppskrig mot Danmark. Som det nu ser ut kan man misstänka, att Ulfeld på grund av egen snöd vinning och av hämndlystnad lät prostituera sig hos svenskarna. Och för svenskarna var ju den gamla jesuittesen "ändamålet helgar medlem" liksom ett fälttecken.